

Etnografisk fiktion

Om kvinnors liv i det nya Irland

HELENA WULFF är professor i socialantropologi vid Stockholms universitet. Hennes forskningsintressen rör kulturella uttrycksformer i ett transnationellt perspektiv. Studier om den transnationella dansvärlden har adresserat frågor om plats, mobilitet och känslor, och om visuell kultur och skrivandet som kulturell process. Bland hennes senaste böcker finns *Dancing at the Crossroads: Memory and Mobility in Ireland* (Berghahn Books, 2008) och *The Emotions: A Cultural Reader* (Berg, 2007). Wulff är redaktör för det europeiska antropologförbundets tidskrift *Social Anthropology*. Hon driver VR-projektet "Skrivande på Irland: En etnografisk studie av skola och författarvärld".

Irlands starka litterära tradition har skapats av författare från James Joyce till Seamus Heaney, och litteratur var ett viktigt inslag i den irländska kulturenässansen i slutet av 1800-talet. Det var poeten W.B. Yeats som tog initiativet till vad som kommit att kallas den litterära rörelsen, och som fick en politisk betydelse i Irlands övergång till självständighet. I *Inventing Ireland* föreslår den irländske litteraturteoretikern Declan Kiberd att det var i och med denna litterära rörelse som Irland blev inte bara en nation, utan en modern nation.¹

Nu förvaltas den irländska litterära traditionen av en generation prisbelönta författare som John Banville, Roddy Doyle, Anne Enright, Dermot Bolger, Colm Tóibín och Éilís Ní Dhuibhne. De berättar om omvälvande sociala förändringar i ett Irland präglad av den "keltiska tigern", det snabba ekonomiska uppsvinget på 1980- och 1990-talen. Det är inte så att dessa litterära framställningar speglar det sociala livet rakt av. Vi möts av komplexa kommentarer till händelser och strömningar, ofta i form av social satir och kritik. Berättelserna kan vara politiska och romantiska med humoristiska inslag, många har en mörk ådra, men tenderar trots det att sluta i en lite oväntad ton av tillförsikt.

I stort kretsar den irländska litteraturen kring ämnen som historia, politik och religion. Våld förekommer i synnerhet i samband med referenser till "the Troubles" i Nordirland och dess efterdyningar. Erfarenheter av exil och utvandring går långt tillbaka i Irland, men fortsätter att finnas både som realitet och fiktion. Irländsk folklöre och mytologi infogas i många litterära framställningar. Irlands relationer till den gamla kolonialmakten England är ett outtömligt tema, även om andra platser i

Europa och övriga världen givetvis finns med, inte minst platser där den irländska diasporan håller till.² Den irländska diasporan har sina egna litterära uttolkare – en av de mest kända är Frank McCourt med romanen *Angela's Ashes*.³ De flesta romaner och noveller av samtida irländska författare har någon anknytning till Irland, även om det bara är ett besök i Dublin som det författaren Henry James gör i Colm Tóibíns mäterliga *The Master*.⁴ Den romanen rör sig i gränslandet mellan fiktion och forskning. Formen är romanens, men innehållet hämtar sitt stoff från biografier, brev och anteckningsböcker.

ÉILÍS NÍ DHUIBHNE

I min litteraturantropologiska studie om samtida irländsk litteratur⁵ är det romaner och noveller av Éilís Ní Dhuibhne (uttalas på svenska "Eilish Ni Gwivna"), som först inspirerade mig till termen etnografisk fiktion ("ethnografiction")⁶. Hon är inte den enda författaren som kan sägas skriva etnografisk fiktion. Termen går med fördel att tillämpa på de flesta författare i min studie, om än på delvis olika sätt. Ní Dhuibhne samlar material till sin fiktion från den typ av etnografisk observation som har sitt ursprung i antropologi och etnologi. Med en doktorsexamen i irländsk folklöre har hon en skarp blick för etnografiska detaljer i synnerhet när det gäller kvinnors liv och relationer.

I antropologi och etnologi står termen etnografi först och främst för fältarbete, dvs metoden för att samla data framför allt genom deltagande observation, vilket förstås innebär att tillbringa tid med de människor man studerar.⁷ Med etnografi menas också en typ av text.⁸ I den här

artikeln kommer jag att använda etnografi i båda betydelserna, eftersom Ní Dhuibhne gör observationer, i likhet med en etnograf, medan hon deltar i livet omkring sig, och sedan skriver om detta. Mitt syfte i artikeln är att visa hur Ní Dhuibhnes berättelser om flickors och kvinnors liv i det nya Irland kan användas som etnografi, vilket väcker frågor om relationen mellan etnografi som metod och text å ena sidan och mellan etnografi och fiktion å den andra.

Éilís Ní Dhuibhne antecknar sina observationer, det hon finner minnesvärt och användbart av det hon ser och hör. "Jag är inte sociolog, men jag har ett intresse för Irland och dess plats i världen", förklarade hon för mig i en intervju, och att: "Det är vissa specifika irländska erfarenheter som är viktiga för mig".⁹ Ní Dhuibhne förmedlar träffsäkra kommentarer om dagens sociala liv i Irland, speciellt ur ett kvinnligt perspektiv, om ett land där tradition och modernitet lever sida vid sida, inte sällan i konflikt. Hon skildrar kvinnor för vilka det moderna Irland med möjligheter till karriär skapar nya förväntningar, samtidigt som de gamla familjemönstren till stor del också lever kvar. Det är berättelser om konflikter mellan motstridiga krav och möjligheter.

Det var när jag gjorde fältarbete för min tidigare studie i Irland, om dans, minne och mobilitet,¹⁰ som jag upptäckte Ní Dhuibhnes roman *The Dancers Dancing* och började använda irländsk fiktion som etnografi. Det var inte ett nytt grepp. Antropologer har länge relaterat till litteraturer. Victor Turner argumenterade för att afrikansk ritual och västerländsk litteratur kunde belysa varandra.¹¹ Clifford Geertz utforskade antropologen (Malinowski, Bendedict, Evans-Pritchard och

Lévi-Strauss)¹² som författare och en omfattande "writing culture" debatt tog fart i slutet av 1900-talet.¹³ Handler och Segal skriver om Jane Austen som etnograf med intresse för släktskap och giftermål i sin tid och klass i England.¹⁴ I Nigel Rappports forskning om byn Wanet, också i England, blev författaren E.M. Forster med-etnograf i takt med att Rapport jämförde Forster litterära beskrivning av byn med sina egna resultat.¹⁵

Själv har jag levt med litteratur så långt tillbaka jag kan minnas. Jag läste littera-

turvetenskap för min grundexamen, och senare på doktorandutbildningen i socialantropologi fick vi rådet att läsa litteratur från våra fält som ett sätt att lära känna dessa platser och människorna där. Det är ett råd som väcker ett antal frågor om vad det är närmare bestämt som en antropolog kan lära sig genom fiktion. Så hur är då relationen mellan etnografi och fiktion i antropologi?

För min studie om dansens kulturella innebörd i Irland hittade jag träffsäkra skildringar av irländska relationer i Éilís

Ní Dhuibhnes verk, speciellt mellan mödrar och döttrar, men också relationer och vänskaper mellan tonårsflickor och systar. Dessa skildringar fick mig att utveckla mina preliminära resultat om tätknutna familjenätverk, samtidigt som jag fick nya idéer t.ex. om kvinnors speciella position. Jag kunde sedan följa upp dem genom intervjuer och observationer, och det är det jag fortsätter att göra i min pågående studie.

Den hyllade *The Dancers Dancing* är en rytmisk roman om en grupp tonårsflickor från Dublin, som åker till västra Irland en sommar i början av 1970-talet, för att lära sig irländska (gaeliska) på Irish College. Precis som i generationer före dem, kombineras detta med att flickorna lär sig dansa irländska folkdanser. Att gå på Irish College på somrarna på västra Irland är en typisk irländsk erfarenhet, för många fortfarande en del i uppfostran, som förkroppsligas genom dansen. Det som gör att *The Dancers Dancing* kan nå oss alla är att det är en *Bildungsroman*: tonår och pubertet är universella erfarenheter. Romanen lyfter också fram spänningen mellan tradition och modernitet. Huvudpersonen, Orla, har en udda faster som bor i närheten av Irish College. Orla förväntas hälsa på sin faster, men skjuter upp det i det längsta eftersom hon skäms för sin släkting och hennes "mörka, gammaldags, löjliga hus"¹⁶ där Orlas pappa växte upp. När Orla till slut bestämmer sig för att gå dit vill två av hennes vänner, till hennes fasa, följa med. Så de tre går dit, och väl därinne i det varma, ombonande köket möter de inte bara den välkomnande fastern, utan också två av sina lärare! Det visar sig att lärarna har varit där flera gånger. De tycker mycket om fastern och hennes hus. Det är till och med så att en av lärarna tar fram en bandspelare för att spela

in historier som fastern berättar. Och Orla inser plötsligt – med inte så lite stolthet – att hennes gammalmodiga faster anlitas som expert på lokal folklöre. Gapet mellan tradition och modernitet som Orla hade plågats av, löses alltså i ett lyckligt slut. Denna episod kan analyseras som ett exempel på hur tradition införlivas i modernt liv i Irland, och lever vidare i delvis nya former. Det är viktigt för förståelsen av irländsk modernitet.

Novellen "Midwife to the Fairies"¹⁷ fokuserar också på spänningar i det nya Irland, illustrerat genom en kvinnas perspektiv. Här finns Ní Dhuibhnes intresse för irländsk folklöre med när hon väver in en legend i en modern berättelse i Dublin. Det är berättelsen om en barnmorska som kallas sent en kväll till en kvinna med värkar. Kvinnan föder en liten, önskad baby. Barnmorskan talar om för den nyblivna modern att babyn måste ligga i kuvös för att klara sig. Sedan går hon hem och försöker glömma det hela. Men en tid senare läser hon i tidningen om att en baby hade hittas "död i en skokartong på en sorts sophög".¹⁸ Den här novellen kan tolkas som en kritik av lagen mot abort i Irland, samtidigt som de inskjutna avsnitten från legenden skapar ett historiskt djup. Det händer fortfarande att spädbarnsdöd förknippas med älvornas och vättarnas värld i Irland. Sådana spår av traditionella föreställningar kan leva kvar i moderna förhållningssätt, inte bara i Irland, som har mycket levande folklöre, utan i andra samhällen också.

SANN FIKTION,
KREATIV VETENSKAP

Relationen mellan etnografi och fiktion ställs på sin spets i Ní Dhuibhnes berättelse.

telser. De följer realistiska konventioner, och skulle, med undantag av figurer som älvor och vättar, ha kunnat inträffa. En del har faktiskt inträffat. I en intervju med Ní Dhuibhne¹⁹ om hur hon sätter ihop sina karaktärer och deras liv har hon sagt att de är ofta sammansatta av två eller tre riktiga personer och händelser, blandade med en matsked fantasi. Tid och plats kan man göra vad man vill med i fiktion, till skillnad från etnografi som är rapportering av vad som faktiskt har hänt, och där tid och plats måste stämma med ett utsnitt av verkligheten.

I volymen *True Fiction*²⁰ tar den holländska antropologen Peter Kloos upp likheter och skillnader mellan fiktion och antropologi och frågar retoriskt "Är antropologi en vetenskap eller en konst?" Svaret han ger är att "den är bådadera"²⁰ och:

All vetenskap är, trots allt, en kombination av kreativ fantasi, framför allt förknippad med konstnären, och metodologisk disciplin, som oftast anses vara kännetecknande för vetenskapsmannen.²²

Kloos menar att det är inte självklart att romanen och den etnografiska beskrivningen hör till olika genrer, eftersom gränserna mellan de två formerna är oklara. Ur ett konstnärligt perspektiv framstår troligen de flesta etnografier som ganska tråkiga, som Kloos säger, medan ur ett vetenskapligt perspektiv romaner betraktas som problematiska när det gäller tillförlitlighet eftersom de inte innehåller en redogörelse för forskningsprocessen. Men som Kloos påpekar är det inte bara romaner som saknar oberoende återstudier – utan detta gäller även de flesta etnografier. Enligt Kloos "har romaner något ett erbjuda som tyvärr ofta fattas i vetenskapliga arbeten: en känslig-

Omslaget till Éilís Ní Dhuibhnes bok, *The Dancers Dancing*.

het för viktiga strömningar och värden i det riktiga livet... Vad beror det på att forskare ofta undgår att lägga märke till dessa saker?" Vetenskapsmannen erbjuder "systematisk och tydlig beskrivning... och förklaring... generella utsagor som förklarar det som kan observeras: teorier, om man så vill". Det är en märklig omständighet sammanfattar Kloos, att "en konstnärlig beskrivning ofta vilar på det som inte sägs rakt ut".²³

Också antropologen Eduardo Archetti hävdade att fiktionen har en central plats i antropologisk forskning och analys.²⁴ Han identifierade tre typer av fiktion:

Den realistiska historiska romanen som försöker "rekonstruera" en given tidsperiod i ett givet samhälle, den helt föreställda berättelsen som

utspelar sig i en historisk period, och essäer som utgör en tolkning av en nation, dess karaktärsdrag och föreställningar.²⁵

Som Archetti hävdar är "någon slags historisk och sociologisk kunskap viktig i fiktion".²⁶ Det gör att uppgiften att skriva fiktion liknar den att skriva antropologi. Archetti framhåller möjligheten att en romanförfattare lyfter fram vissa kulturella ämnen utan att vara medveten om det. Det är "fiktion som råmaterial, inte som auktoritativa utsagor om, eller tolkningar av, ett visst samhälle."²⁷ Archettis idé om att "en litterär produkt inte bara är en väsentlig del av den verkliga världen utan också ett nyckelelement i hur världen gestaltar sig"²⁸ är viktig att komma ihåg för antropologer.

Det händer att fiktion är skriven av författare med en bakgrund som forskare. Ní Dhuibhne är en av dem som har publicerat välskrivna akademiska artiklar. I artikeln "The Irish"²⁹ framhåller hon talförhet som utmärkande för det irländska folket:

Den irländska förmågan att tala och skriva är mycket uppskattad, speciellt av irländarna själva. Att irländare är verbalt begåvade är en sine qua non av bilden vi säljer till turister, men det stämmer förmodligen. Irland har producerat ett stort antal internationellt kända författare, som den verbalt generösa James Joyce och den verbalt sparsamma Samuel Beckett. Det är en vanlig föreställning att det finns fler författare per capita i Irland än i andra länder.³⁰

Ní Dhuibhne noterar också att en talang för skrivande finns i alla historiska etniska grupper.

De fyra irländska författare som har fått Nobelpriset i litteratur är Shaw, Yeats och Beckett som var protestanter från Dublin, och Heaney som är katolik från Nordirland. Hon påpekar också att Joyce

"den mest kända och inflytelserika av alla irländska författare" aldrig fick Nobelpriset.³¹ Ännu har inte heller någon kvinnlig irländsk författare fått Nobelpriset i litteratur.

Det var Ní Dhuibhnes forskning för sin mastersavhandling om en folksaga, Chaucer's "The Friar's Tale", som inspirerade henne till den mörka romanen *The Bray House*.³² En svensk kvinnlig arkeolog åker till Irland "för att rekonstruera dess kultur genom att göra en utgrävning i ett landskap som var helt förstört av härdsmälta".³³ Men hon misslyckas med att hitta den sanna historien. Det här är fiktion som science fiction, som bl.a. innehåller en detaljerad redogörelse för vetenskaplig metod för insamling av arkeologiska data, allt presenterat i form av en skräckinjagande thriller om rädsla för härdsmälta. Man kan ana kärnkraftsolyckan i Tjernobyl 1986 i bakgrunden, vilket ger en reell förankring. Romanen rullas upp i relation till Ní Dhuibhnes två hjärtefrågor: Var finns den sanna historien – i fiktion eller vetenskap? Och hur ser kvinnornas liv ut?

IRLÄNDSKA KVINNOR:

MÖDRAR, DÖTTRAR, SYSTRAR, VÄNNER

"Mitt intryck var att irländska kvinnor inte hade en egen röst", har Ní Dhuibhne förklarat för mig i en intervju, och att det var därför hon började och fortfarande skriver noveller och romaner om kvinnors speciella omständigheter.³⁴ Den korta novellen "The Flowering"³⁵ handlar om en kvinna som arbetar med spetsbrodyr. Hon är mycket skicklig, men tvingas sluta med denna konst när hennes far dör och hon måste hjälpa till att försörja familjen. Kvinnan saknar sin spetsstillverkning så

mycket att hon tynar bort, blir galen och till sist dör. Novellen avslutas med en betraktelse över likheter mellan fiktion och vetenskap, brodyr och skrivande, alla olika typer av hantverk. Ett av budskapen i "The Flowering" tycks vara att kvinnliga författare som har förlöst genom sitt skrivande, ska ges alla möjligheter att få skriva. Om deras inre kraft att skriva hindras, försvinner deras lust att leva.

Att vuxna kvinnor också är döttrar kan vara lätt att glömma bort. I *The Bray House* har den framgångsrika arkeologen en dålig relation till sin mor, som hon inte har träffat på många år. När modern dör förklarar arkeologen: "Jag hade förlorat kontakten med henne. Av det enkla skälet att jag inte tyckte om henne. Och min mor tyckte inte om mig heller".³⁶ Ändå är den vuxna dottern besatt av tanken på modern. Som arkeolog är hon medveten om att de semestrar i andra länder den karriärinriktade modern hade råd att ta med henne på när hon var liten hade varit avgörande för hennes yrkesval. Det verkar också som om arkeologen är lik sin mor, i sin kallhamrade karriärism.

Med några remarkabla undantag som Lady Augusta Gregory (som bland mycket annat, tillsammans med Yeats byggde upp en irländsk nationalteater, den kända Abbey Theatre i Dublin) brukar den litterära traditionen i Irland betraktas som framför allt manlig. Ändå var det ett antal kvinnor som skrev poesi, drama och litteratur under den litterära rörelsen i slutet av 1800-talet. Det kommer fram i antologin *Voices on the Wind: Women Poets of the Celtic Twilight*³⁷ som Ní Dhuibhne har redigerat. Dessa kvinnor hade alla ett engagemang för irländsk kultur och deltog i tidens "kult av kelten",³⁸ som ibland gick till överdrift, menar Ní Dhuibhne. Men det är intressant att det var "helt accepte-

rat att kvinnor skrev" och att manliga författare "uppmuntrade och beundrade sina kvinnliga kollegor".³⁹ De publicerade sina böcker på ledande förlag och deltog i det litterära etablissemangen i Dublin. Detta uppsving för kvinnliga författare runt år 1900 varade dock inte särskilt länge. Det skulle dröja ända till 1960- och 1970-talen innan kvinnliga författare i Irland uppmärksammades igen.

År 2002 publicerades den encyklopediska *Field Day Anthology of Irish Women's Writing and Traditions: Volumes IV och V*.⁴⁰ De innehåller texter av mer än sjuhundra-femtio irländska kvinnliga författare från 600 f.Kr. fram till år 2000. De tre volymer som kom före fjärde och femte delen, presenterade Irlands litterära historia, men med ytterst få kvinnor representerade. Det ledde till en debatt i Dublins litterära värld, och så småningom till att de två volymerna om kvinnliga författare kom ut. Det tog elva år innan de blev klara, och de tycks ännu inte ha nämnvärt förändrat bilden av Irlands litterära historia som tillhörande de manliga författarna. Men *The Field Day Anthologies* om kvinnliga författare visar i alla fall att de finns. Det gör också ett växande antal akademiska publikationer som sträcker sig från *Woman's Part* redigerad av Janet Madden-Simpson till *Opening the Field* redigerad av Patricia Boyle Haberstroh och Christine St. Peter.⁴¹

I vilken mån syskon kan forma riktig vänskap diskuteras i antropologiska släktskapsstudier, eftersom den ena relationen, syskonskap, är tillskriven och den andra, vänskap, är förvärvat och frivillig. Ändå råder det ingen tvekan om att syskon, speciellt som barn kan stå varandra nära. Ní Dhuibhnes novell "Wuff Wuff Wuff for de Valera"⁴² – en ordlek med ramsan "Vote vote vote for de Valera" – påminner den

aldrig befordrad. Trots det ljusa barn-
domsminnet kommer det fram en kon-
kurrens mellan systrarna, till och med i
barndomen. Att barn, vare sig de är syst-
rar, bröder, kusiner, vänner, klasskamra-
ter, har kompetitiva relationer som de bär
med sig som vuxna är en av Ní Dhuibhnes
iakttagelser.

DET IRLÄNDSKA PROJEKTET OCH VÄRLDEN

I takt med att jag har upptäckt denna skatt
med sociala kommentarer till det nya
Irland i samtida irländsk fiktion, har jag
insett att många av de författare vars eng-
elska stil jag finner fascinerande också har
omfattande verk på irländska. Det är fik-
tion, poesi och drama som är utom räck-
håll för mig liksom för många andra som
inte kan irländska, både i Irland och utan-
för. Till detta kommer de irländska förfat-
tarnamnen. Som Éilís Ní Dhuibhne har
noterat om sitt eget namn: "Det stora pro-
blemet är att ingen kan uttala det, ingen
kan stava det och ingen kommer ihåg
det".⁴⁵ För en författare som vill göra in-
ternationell karriär kan ett irländskt namn
utgöra ett visst hinder. Ändå är det många
författare i Irland som insisterar på att be-
hålla den irländska formen av sina namn
(som också finns i vanliga engelska for-
mer). Så det verkar som om de författare
som behåller ett irländskt namn, som är
svårt att uttala för dem som inte kan ir-
ländska, mer eller mindre medvetet i en
nationalistisk anda har valt att prioritera
det irländska projektet. Men också de för-
fattarna kan vara, mer eller mindre, efter-
frågade internationellt.

"Att skriva – liksom att läsa – är att gå i
en slags exil från världen omkring oss" på-
pekar Kiberd⁴⁶ i *The Irish Writer and the*

*Omslaget till Éilís Ní Dhuibhnes bok, Fox, Swallow,
Scarecrow.*

kvinnliga berättaren om hur hon hoppade
hopprep och lekte andra lyckliga lekar
med sin tvillingsyster på gatan i det arbe-
tarklassområde där de växte upp. Genom
att ha gift upp sig i klasssystemet, och fått
det bättre ställt, kan berättaren kosta på
sig att vara ironisk, och att se ned medan
hon ser tillbaka: "Vi hade en sådan där
pittoresk barndom i arbetarklassen som
irländska författare alltid skriver om: sja-
biga affärer i gathörnen, halvljumma bad
en gång i veckan, katastrofala kläder".⁴³
Det är en ironi som hennes syster inte
hade tid med. Systemen blev ensamstående
mor när hon var tonåring och "det var
därför hon liksom inte blev något"⁴⁴ enligt
berättaren, som sammanfattar med att
hennes syster blev statstjänsteman, men

World, ”men att gå i exil från världen omkring oss kan mycket väl vara en signal till att skriva”. Kiberd syftar på det stora antalet irländska författare som har gått i exil. Yeats var en av dem som tillbringade större delen av sitt liv utomlands. Kiberd nämner också Edna O’Brien som exempel på en samtida exilförfattare. Det verkar, menar Kiberd, som om irländska författare har lärt känna sig själva först när de har kommit utomlands. Många har tvingats gå i landsflykt på grund av att deras böcker ansågs osedliga i en tid när Irland fortfarande var strängt katolskt. Nu är det många av författarna som pendlar, som delar sin tid över året mellan Irland och andra länder i Europa och USA. En aspekt av en sådan tillvaro kan vara att det blir lättare att publicera på ledande brittiska och amerikanska förlag, och i och med det nå en global läsekrets. Det kan uppfattas teoretiskt som en del av en pågående diskussion om ”world literature”⁴⁷, en global hierarki där publicering och distribution länkas till politiska system.

Éilís Ní Dhuibhne är bosatt i Irland och publicerar framför allt med irländska förlag, men också med brittiska. Hon får inbjudningar till England och USA, och andra länder i Europa, för att göra uppläsningar och ge kurser i kreativt skrivande. Med poetisk precision fortsätter hon att i sin fiktion skildra händelser, som avspeglar större verkliga skeenden. Den nyutkomna *Fox, Swallow, Scarecrow*⁴⁸ är till genren en pastisch på Tolstoj’s *Anna Karenina*, men ändå så mycket mer: en dräpande satir om sociala konsekvenser av ekonomisk framgång i Irland, som när Ní Dhuibhne skriver att: ”Skilsmässa var möjligt i Irland numera, men det hade blivit möjligt, konstigt nog, samtidigt som huspriserna hade skjutit i höjden. På den tiden folk hade råd att skiljas var det inte

möjligt, och sedan när det blev möjligt, då var det för dyrt. Nästan från en dag till nästa. Den fria marknadsekonomin åstadkom det som kyrkan hade stått för i århundraden”.⁴⁹

Det är så här etnografi och fiktion smälter ihop i Éilís Ní Dhuibhnes etnografiska fiktion. Den är ett tankeväckande exempel på hur den samtida irländska litteraturen kan ge ledtrådar till hur livet gestaltar sig ur ett kvinnligt perspektiv i det nya Irland.

NOTER

- 1 Declan Kiberd, *Inventing Ireland*. London: Vintage 1996.
- 2 David Pierce, *Irish Writing in the Twentieth Century: A Reader*. Cork: Cork University Press 2000.
- 3 Frank McCourt, *Angela’s Ashes*. New York: Scribner 2005.
- 4 Colm Tóibín, *The Master*. London: Picador 2004.
- 5 Projektet ”Skrivande på Irland: En etnografisk studie av skola och författarvärld” stöds av Vetenskapsrådet 2007–2009.
- 6 Se framför allt Helena Wulff, ”Ethnografiction: Irish Relations in the Writing of Éilís Ní Dhuibhne.” *Éilís Ní Dhuibhne Anthology*, ed. Rebecca Pelan Galway: Arlen House. Under utgivning.
- 7 Thomas Hylland Eriksen, *Small Places, Large Issues: An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London: Pluto Press 1995.
- 8 Clifford Geertz, *Works and Lives: The Anthropologist as Author*. Stanford: Stanford University Press 1988.
- 9 Intervju med Éilís Ní Dhuibhne i Dublin 29 mars 2006.
- 10 Helena Wulff, *Dancing at the Crossroads: Memory and Mobility in Ireland*. Oxford: Bergahn Books 2007.
- 11 Victor Turner, ”African Ritual and Western Literature: Is a Comparative Symbolism Possible?” *The Literature of Fact*, ed. Angus Fletcher. New York 1976:77–78.
- 12 Clifford Geertz, *Works and Lives: The Anthro-*

- pologist as Author. Stanford: Stanford University Press 1988.
- 13 James Clifford och George E. Marcus, eds., *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. Berkeley: University of California Press 1986.
 - 14 Richard Handler och Daniel Segal, *Jane Austen and the Fiction of Culture: An Essay on the Narration of Social Realities*. Tucson: University of Arizona Press 1990.
 - 15 Nigel Rapport, *The Prose and the Passion: Anthropology, Literature and the Writing of E.M. Forster*. Manchester: Manchester University Press 1994.
 - 16 Éilís Ní Dhuibhne, *The Dancers Dancing*. Belfast: The Blackstaff Press 1999a: 221. Citat översatt av H.W.
 - 17 Éilís Ní Dhuibhne, "Midwife to the Fairies". *Midwife to the Fairies*. Cork: Attic Press 2003a.
 - 18 Ibid., 28. Citat översatt av H.W.
 - 19 Intervju med Éilís Ní Dhuibhne i Dublin 29 mars 2006.
 - 20 Peter Kloos, ed. *True Fiction: Artistic and Scientific Representations of Reality*. Amsterdam: Vrije Universiteit University Press 1990a.
 - 21 Peter Kloos, "Reality and Its Representations". *True Fiction Artistic and Scientific Representations of Reality*, ed. Peter Kloos. Amsterdam: Vrije Universiteit University Press 1990b:1). Citat översatta av H.W.
 - 22 Ibid. Citat översatta av H.W.
 - 23 Ibid., 5. Citat översatta av H.W.
 - 24 Eduardo P. Archetti, "Introduction". *Exploring the Written: Anthropology and the Multiplicity of Writing*. Oslo: Scandinavian University Press 1994.
 - 25 Ibid., 16.
 - 26 Ibid.
 - 27 Ibid., 17.
 - 28 Ibid., 13.
 - 29 Éilís Ní Dhuibhne, "The Irish". *Europeans: Essays on Culture and Identity*, eds. Åke Daun och Sören Jansson. Lund: Nordic Academic Press 1999b.
 - 30 Ibid., 53. Citat översatt av H.W.
 - 31 Ibid.
 - 32 Éilís Ní Dhuibhne, *The Bray House*. Dublin: Attic Press 1990.
 - 33 Ann Fogarty, "Preface". *Midwife to the Fairies*, Éilís Ní Dhuibhne. Cork: Attic Press 2003:xi.
 - 34 Intervju med Éilís Ní Dhuibhne i Dublin 29 mars 2006.
 - 35 Éilís Ní Dhuibhne, "The Flowering". *Midwife to the Fairies* Cork: Attic Press 2003b.
 - 36 Éilís Ní Dhuibhne, *The Bray House*. Dublin: Attic Press 1990:41.
 - 37 Éilís Ní Dhuibhne, *Voices on the Wind: Women Poets of the Celtic Twilight*. Dublin: New Island Books 1995a.
 - 38 Éilís Ní Dhuibhne, "Introduction". *Voices on the Wind: Women Poets of the Celtic Twilight*. Dublin: New Island Books 1995b:11.
 - 39 Ibid., 13.
 - 40 *The Field Day Anthology of Irish Writing: Volumes Four and Five: Irish Women's Writing and Traditions*. Cork: Cork University Press, in association with Field Day 2002.
 - 41 Janet Madden-Simpson, ed. *Woman's Part: An Anthology of Short Fiction By and About Irish Women 1890-1960*. Dublin: Arlen House 1984. Patricia Boyle Haberstroh och Christine St. Peter, eds. *Opening the Field: Irish Women, Texts and Contexts* Cork: Cork University Press 2007.
 - 42 Éilís Ní Dhuibhne, "Wuff Wuff Wuff for de Valera". *Midwife to the Fairies*. Cork: Attic Press 2003c. Eamon de Valera grundade den Irlandska republiken och var dess premiärminister.
 - 43 Ibid., 3.
 - 44 Ibid., 4.
 - 45 Éilís Ní Dhuibhne, "The Irish". *Europeans: Essays on Culture and Identity*, eds. Åke Daun och Sören Jansson. Lund: Nordic Academic Press 1999b:48. Citat översatt av H.W.
 - 46 Declan Kiberd, *The Irish Writer and the World*. Cambridge: Cambridge University Press 2005:1.
 - 47 Pascale Casanova, *The World Republic of Letters*. Harvard: Harvard University Press 2007.
 - 48 Éilís Ní Dhuibhne, *Fox, Swallow, Scarecrow*. Belfast: Blackstaff Press 2007.
 - 49 Ibid., 45.

LITTERATUR

- Archetti, Eduardo P., 1994. "Introduction." I: *Exploring the Written Anthropology and the Multiplicity of Writing*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Haberstroh, Boyle; St. Peter, Patricia & Christine (eds.), 2007. *Opening the Field: Irish Women,*

- Texts and Contexts*. Cork: Cork University Press.
- Casanova, Pascale, 2007. *The World Republic of Letters*. Harvard: Harvard University Press.
- Clifford, James & Marcus, George E. (eds.), 1986. *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. Berkeley: University of California Press.
- Fogarty, Anne, 2003. "Preface." I: Éilís Ní Dhuibhne, *Midwife to the Fairies*. Cork: Attic Press.
- Geertz, Clifford, 1988. *Works and Lives: The Anthropologist as Author*. Stanford: Stanford University Press.
- Eriksen, Thomas Hylland, 1995. *Small Places, Large Issues: An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London: Pluto Press.
- Handler, Richard & Segal, Daniel, 1990. *Jane Austen and the Fiction of Culture: An Essay on the Narration of Social Realities*. Tucson: University of Arizona Press.
- Kiberd, Declan, 1996. *Inventing Ireland: The Literature of the Modern Nation*. London: Vintage.
- Kiberd, Declan, 2005. *The Irish Writer and the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kloos, Peter (ed.), 1990a. *True Fiction: Artistic and Scientific Representations of Reality*. Amsterdam: Vrije Universiteit University Press.
- Kloos, Peter (ed.), 1990b. "Reality and Its Representations." I: *True Fiction: Artistic and Scientific Representations of Reality*. Amsterdam: Vrije Universiteit University Press.
- McCourt, Frank, 2005. *Angela's Ashes*. New York: Scribner.
- Madden-Simpson, Janet, (ed.), 1984. *Woman's Part: An Anthology of Short Fiction By and About Irish Women 1890-1960*. Dublin: Arlen House.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 1990. *The Bray House*. Dublin: Attic Press.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 1995a. *Voices on the Wind: Women Poets of the Celtic Twilight*. Dublin: New Island Books.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 1995b. "Introduction." I: *Voices on the Wind: Women Poets of the Celtic Twilight*. Dublin: New Island Books.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 1999a [2007]. *The Dancers Dancing*. Belfast: The Blackstaff Press.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 1999b. "The Irish." I: Daun, Åke & Jansson, Sören (eds.), *Europeans: Essays on Culture and Identity*. Lund: Nordic Academic Press.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 2003a. "Midwife to the Fairies." I: *Midwife to the Fairies*. Cork: Attic Press.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 2003b. "The Flowering." I: *Midwife to the Fairies*. Cork: Attic Press.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 2003c. "Wuff Wuff Wuff for de Valera." I: *Midwife to the Fairies*. Cork: Attic Press.
- Ní Dhuibhne, Éilís, 2007. *Fox, Swallow, Scarecrow*. Belfast: Blackstaff Press.
- Pierce, David (ed.), 2000. *Irish Writing in the Twentieth Century: A Reader*. Cork: Cork University Press.
- Rapport, Nigel, 1994. *The Prose and the Passion: Anthropology, Literature and the Writing of E.M. Forster*. Manchester: Manchester University Press.
- The Field Day Anthology of Irish Writing: Volumes Four and Five: Irish Women's Writing and Traditions*. 2002. Cork: Cork University Press, in association with Field Day.
- Tóibín, Colm, 2004. *The Master*. London: Picador.
- Turner, Victor, 1976. "African Ritual and Western Literature: Is a Comparative Symbolology Possible?" I: Angus Fletcher (ed.), *The Literature of Fact*. New York: Columbia University Press.
- Wulff, Helena, 2007. *Dancing at the Crossroads: Memory and Mobility in Ireland*. Oxford: Berg-hahn Books.
- Wulff, Helena. "Ethnografiction: Irish relations in the Writing of Éilís Ní Dhuibhne." I: Pelan, Rebecca (ed.), *Éilís Ní Dhuibhne Anthology*. Galway: Arlen House. Under utgivning.

SUMMARY

*Ethnographic Fiction:
Women's Lives in the New Ireland
(Etnografisk fiktion:
Om kvinnors liv i det nya Irland)*

Ireland's strong literary tradition was created by writers from James Joyce to Seamus Heaney, and literature was a prominent part of the national cultural revival in the late 19th century. It was the poet Yeats who initiated what has been called the literary movement which had a political impact on Ireland's passage into independence. Irish literary theorist Declan Kiberd argues in his *Inventing Ireland* that it was with this literary movement that

Ireland became a modern nation. Now the literary tradition is continued by an acclaimed generation of fiction writers. They tend to reflect on the sudden social change which the so called Celtic Tiger, the economic boom in the late 20th century brought to the Republic of Ireland. In my anthropological study of Irish literature, it was novels and short stories by Éilís Ní Dhuibhne (pronounced "Eilish Nee Gwivna" in English) that first pointed me to the concept ethnographic fiction. The aim of this article is to explore how Ní Dhuibhne's writings on women and girls can be used as ethnography. This also evokes questions about the relationship between ethnography as method and text on one hand and ethnography and fiction on the other. Ní

Dhuibhne collects material for her fiction from the type of ethnographic observation and note taking which originates in anthropology and ethnology. With a doctorate in Irish folklore, she has an eye for ethnographic details especially the predicaments of women in Ireland who are trying to combine traditional family life with modern careers. This leads over to issues on Irish writers and their fiction in the world.

Keywords: ethnographic fiction, Éilís Ní Dhuibhne, anthropological study of literature, Ireland.

Helena Wulff, Department of Social Anthropology, Stockholm University, Stockholm, Sweden.